

VICTOR JARA
DİKTATÖRLÜĞE HAYIR

BRUNO DOUCEY (1961)

Fransız şair, editör ve yayıncı. Bruno Doucey, kariyerine ortaokulda Fransızca öğretmeni olarak başladı ve öğretmenler için eğitici kitaplar yazdı. Sonra çeşitli şiir ve sanat projelerini yürüttü. Şiir kitapları yayınlayan bir yayınevi kurdu. Victor Jara'yı her zaman sadık bir yol arkadaşı gibi kalbinde ve şiirlerinde taşıyor.

ALİ BERKTAY

İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesini bitirdi. 1982-1994 yılları arasında önce İsveç, sonra Fransa'da Halk Oyuncuları Tiyatrosunda çalıştı. Türkiye'deki tiyatro kaynakları ve dünyadaki çeşitli tiyatro akımları konusunda çeviriler, araştırmalar yaptı. Bu konulardaki bazı makale ve çevirileri, yurtdışında basılan çeşitli dergilerde yayımlandı.

Victor Jara: “Diktatörlüğe Hayır”

© 2018, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Victor Jara: “Non à la dictature”

© 2015 ACTES SUD

“Hayır diyebilmiş olanlar” dizisi
Murielle Szac tarafından yönetilmektedir.

Kitabın Türkçe yayın hakları Akan Ajans aracılığıyla Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.’ne aittir. Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir elektronik veya mekanik araçla çoğaltılamaz. Eser sahiplerinin manevi ve mali hakları saklıdır.

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak

Genel Müdür Vedat Bayrak

Yayın Yönetmeni Mustafa Küpüşoğlu

Çeviren Ali Berktaş

Kitap Editörü Çiğdem Şentüğ

Kapak İllüstrasyonu François Roca

Kapak Uygulama Elif Çepikkurt

Sayfa Tasarımı Ali Rıza Yati

ISBN 978-605-038-055-2

1. Basım: Aralık 2021

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Çiftelavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa-İstanbul

Tel: (0212) 674 97 23 Faks: (0212) 674 97 29

Sertifika no: 45099

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Alemdar Mahallesi Ticarethane Sokak No: 15 34110 Cağaloğlu-İstanbul

Tel: (0212) 511 53 03 (pbx) Faks: (0212) 519 33 00

www.alfakitap.com - info@alfakitap.com

Sertifika no: 43949

BRUNO DOUCEY

DİKTATÖRLÜĞE
HAYIR
VICTOR
JARA

Çeviren: Ali Berktaş

ALFA

Alban'a

tamadres.com

1

Santiago de Chile 12 Eylül 1973, Çarşamba

Tutsak kuyruğu şehrin sokaklarında güçlüklerle ilerliyordu. Dipçik darbeleriyle hırpalanıyor; askerlerin küfürleriyle taciz, havlayan köpekler tarafından tehdit ediliyordu. Bazen bir tutsak yere yığılıyor, bir başkası askerlere kafa tutuyordu. Kuyruktan çıkarılıp başlarına sıkılan birer kurşunla hemen oracıkta infaz ediliyorlardı. Buradaki Şilililerin çoğu sokakta, evlerinde, işyerlerinde, öğrenim gördükleri üniversitelerde tutuklanmışlardı. Bir genç, askerlerin emirlerini tartıştı diye dövülerek öldürüldü; bir diğeri ellerinden kurtulmak için kendini boşluğa bıraktı. Hep-

si de daha kötü günlerin onları beklediğini biliyordu.

– Sokun bu orospu çocuklarını içeri! Eğlence var içeride!

Eli kırbaçlı bir subay, bu tutsaklar kuyruğunu şehrin büyük kapalı spor salonlarından *Estadio Chile*'nin önünde durdurdu. Sıranın önünden yürüyüp ilk saflardaki tutsakları teker teker gözden geçiriyordu. Birden, kalabalığın içinde dimdik duran, gür saçlı, bakışları gururlu bir adamın önünde hareketsiz kaldı. Subayın benzi soldu.

– Sen buradasın ha! Sen şu meşhur şarkıcı değil misin?

Victor Jara cevap vermeye fırsat bulamadan kırbaç tam şakağına indi. Sendeledi, yanındakinin omuzuna tutundu, sonra elini kanayan yüzünde gezdirdi.

– Biraz gururun kırıldı mı komünist bok? Hiç merak etme, yine görüşeceğiz, seni bül-bül gibi şakıtacağım! Seninle göreceğ bir hesabımız var.

Salona girerlerken Victor'a destek olan tutsak kulağına mırıldandı:

– Ben de tanı mıştım seni yoldaş. Son plaklarından ikisini aldım: *El derecho de vivir*

en paz [Barış İçinde Yaşama Hakkı] ve *La población* [Gecekondu Mahallesi]. Hatta seni bu spor salonunda şarkı söylerken dinlemiştim...

Victor Jara, *Estado Chile*'yi çocukluğundan beri biliyordu. Merkez İstasyonun yakınında, çocukluğunun bir bölümünün geçtiği semtin göbeğindeki bu kocaman ve bakımsız yapıda kimbilir kaç kez şarkı söylemişti? Bugün tutsak olarak bulunduğu bu kapalı salonda daha iyi bir dünya kurmak isteyen kaç erkek ve kadınla buluşmuştu kimbilir? “*Plegaria a un labrador*” (Bir Emekçiye Yakarı) adlı şarkısını ilk kez burada, ilk Şili Yeni Şarkılar Festivalinde söylemişti. Yıl 1969'du ve Salvador Allende'nin başkan seçilmesine bir yıl vardı.

Victor o günü dün gibi hatırlıyordu. Sahne salonun bir ucuna kurulmuştu. Önünde halktan insanlar, üniversite öğrencileri, işçiler ve entelektüellerden oluşan bir seyirci kitlesi toplanmıştı. Şili'nin en güzel sesleri saatler boyunca peş peşe sahne aldılar: Isabel ve Angel Parra anneleri Violeta'nın repertuarından şarkılar söylediler; Ricardo Rojas, Rolando Alarcón, Inti-Illimani oradaydı. Tabii, Victor'a eşlik eden Quilapayún grubunu

da unutmamak gerek... O gün seyircinin tezahüratı hayal bile edilemeyecek düzeydeydi. Adaylar arasında zorlukla seçim yapabilen jüri, ödülü iki şarkı arasında paylaştırdı: Victor'un *Plegaria*'sı ve Ricardo Rojas'ın, sözleri Bağımsızlık Mücadelesi'nin bir kadın kahramanına adanmış sürükleyici "*La Chilena*" adlı şarkısı. Victor'u öylesine coşturan bu ödülü kazanmanın sevinci miydi? Hayır, o gün sanatçıların kişisel zaferlerinden çok, bir araya gelmesine vesile oldukları halk kitlesinin büyüklüğü önem taşıyordu. O sırada umutlar oy pusulasının ucundaydı.

Askerlerin cehenneme çevirdiği bu spor salonunda bugün kaç kişiler? Beş bin, belki biraz daha fazla; kalpleri atmaya devam eden bir insan kalabalığı... Askerlerin haykırışları ve binayı sarsan makineli tüfek salvoları arasında, tutsaklar uzaklardan gelen patlama seslerine kulak kabartıyorlar. Zaman zaman bir helikopter devriye kolu korkunç bir gü-rültüyle *Estadio Chile*'nin üzerinden geçiyor.

– Korkuyorum. Ölmek istemiyorum.

Victor'a seslenen genç henüz on beşinde bile değil. Yüzü öyle solgun ki hasta gibi

duruyor. Sinirli bir hareketle, ucunda bir köpekbalığı dişi asılı olan meşin kolyesini dişliyor. Şarkıcı büyük ve güven verici eliyle delikanlının saçlarını okşuyor.

– İçin rahat olsun. Çok geçmeden bırakırlar bizi. Bütün dünya Şili’de olup bitenleri izliyor.

Makineli tüfekli bir asker onları birbirinden uzaklaştırmak için yaklaşırken, birden kırbaçlı subay belirveriyor.

– Bu orospu çocuğunu kendime ayırıyorum! diye haykırıyor Victor’u göstererek.

Darbeler inmeye başlıyor. Subay yüzüne ve karnına vuruyor, ağlamaya başlayan çocuk umurunda bile değil. Şarkıcı spor salonunun tozlu zeminine baygın bir halde yığılınca, son postal darbesi de kaburgalarına iniyor.

– Bu köpeği tehlikeli tutsaklar bölümüne atın. Onunla yarın ilgileneceğim.

– Mallku! Hey, Ma-allku!

Victor gökyüzünde dönüp duran kuşa seslenmek istedi ama gırtlığından hiçbir ses çıkmadı. Ben buradayım demek ister gibi elini kaldırmaya çalıştı ama uzuvları artık söz

dinlemiyordu. Akbaba havada büyük daireler çizdi, sonra boşluğu yırtan acı çığlıklar atarak yolunu değiştirdi. Victor bakışlarıyla izlemek istedi onu ama kuş çoktan bulutların arasında eriyip kaybolmaya hazır, zor seçilen bir nokta halini almıştı. Tamamen gözden kaybolunca, gökyüzünü kırmızı bir ışık kapladı.

Ne kadar süredir buradaydı? Bilmiyordu. Hiç aldırmadan yanında dolaşan bu adamlar kimdi? Niçin onu postal sesleriyle gelip giden bu insanların ortasında yerde yatar vaziyette bırakmışlardı? *Estadio Chile*'ye çöken alacakaranlıkta Victor yavaş yavaş aklını topladı.

Gözlerini açmak istedi ama gözkapakları hasta çocuklarınkı gibi birbirine yapışmıştı. Ağzına kekremsi bir tat yayılırken, şakaklarından hâlâ kan akıyordu.

Şimdi zihninde başka görüntüler art arda akmaya başlamıştı. Victor sevdiği kadının, Joan'ın, sonra da kızları Amanda'yla Manuela'nın siluetlerini gördü. Kendisi, gitarı omuzuna çaprazlama asılı, Machu Picchu harabelerine yukarıdan bakan bir kayaya tırmanıyordu. Önünde başka yüzler belirdi. O